

Petr Fiala

Genius sine spiritu

Reflexe josefínské doby v rukopise

Norberta Řehoře Korbera o konci kláštera v Louce

Letopisy svatého a kanonického řádu premonstrátského. (foto Milan Karásek, Regionální muzeum v Mikulově)

Knihovna Význačné kolegiální kapituly u Svatého Václava v Mikulově

V druhé polovině minulého století si získaly pozornost badatelů knihovni a archivní celky, které nám umožňují podílet se na duchovním životě Význačné kolegiální kapituly u Svatého Václava v Mikulově. Je to jednak rozsáhlá knihovna kapitulní (s částí kapitulního archivu) a jednak menší, avšak neméně významný fond knih a rukopisů, který se zachoval v budově probošství.

Norbert Řehoř Korber z Korbornu, patnáctý mikulovský probošt. (foto Milan Karásek)

Při prohlídce proboštské knihovny se neustále setkáváme s osobností mikulovského probošta, bývalého louckého kanovníka, Norberta Řehoře Korbera. Podle dosavadních výsledků vyplývajících ze zpracování základní evidence knihovny byl právě on jejím hlavním tvůrcem, o čemž nejprůkazněji svědčí typická exlibris.

Cílem probíhající evidence je pojetí proboštské knihovny jako organicky vzniklého celku. Takové „organické“ pojetí umožní získat překvapivě mnoho informací – více, než nám může poskytnout popis starých tisků z fondů většiny novodobých knihoven (například více než konstatování, že tato kniha má toto exlibris).

Na jednotliviny odkázaný popis – při sebevětší péli a erudici „starotiskaře“ – nemůže postoupit příliš daleko právě proto, že fond těchto knihoven nevznikl „organicky“: jako přirozená část každodenní praxe, jako důkaz osobních intencí tvůrců a uživatelů knihovny.

Hodnota organicky vzniklého fondu naproti tomu přesahuje souhrn jeho částí. Všechny staré knihy jsou sice cenné samy o sobě, avšak pokud jsou vytržené ze své původní knihovny jako sirotci neznámých rodičů, někdy i připravené o vazby s vlastnickými poznámkami, postrádají hodnotu, kterou by mohly mít jako historický pramen.

Zde se nabízí příležitost sledovat knihovnu jako živoucí bytost těšící se všem metafyzickým výsadám entity. Vytváří celek, je jedinečná, můžeme ji poznat co do různých vlastností. Navíc se vyvíjí a mění vlastnosti beze ztráty identity.

Návštěvníka-čtenáře bude nejdříve zajímat obsah knihovny. Přirozeně odpovídá záměru svých vlastníků. Tak je tomu též u knihovny svatováclavského proboštsví. Tematicky ji lze dobře rozdělit do běžných sekcí: například na biblica, patristica, hermeneutica, polemica, historica, politica, liturgica atd.

Při současném uložení knih sice můžeme podobné celky postřehnout, avšak jejich přesnější stanovení dovolí až identifikace starých signatur (je jich několik řad – hrbetní signatury, signatury na předsádkách a příděstích), související s identifikací vlastníků (podle exlibris, typické vazby, supralibros, marginálních vpisků, vevázaných rukopisů a dále podle archivních dokladů uvnitř fondu i vně).

K rekonstrukci různých historických podob knihovny jistě přispěje srovnání s její o něco obsáhlejší souputnicí, knihovnou kapitulní, kde se zachovaly i staré knihovní skříňové opatřené nápisy na portálech.

Na nejdiskutovanější témata v kruzích moravského duchovenstva ukazují knihy polemické, například „O původu omylu“ („De origine erroris“) Abrahama Heidana, obsahující i dva podobně kriticky zaměřené traktáty téhož autora: „Soudec o socinianismu“ a „Rozsudek o všeobecném učení dnešních pelagiánů“. Tento amsterodamský tisk z roku 1678 byl pro mikulovskou knihovnu pořízen až za probošta Korbera, jak svědčí jeho vevázané exlibris a signatura rudkou. Stejnou pozornost jako různí novodobí sektáři, nazývaní starými („pelagiáni“) i novými jmény („sociniáni“), si v mikulovském knihovním zastoupení získávají i galikánští fundamentalisté, odpůrci celibátu atp.

Mezi běžnými tituly polemické literatury nacházíme i hamburský tisk Jindřicha Künratha z roku 1670. Je to patrně anonymní vydání díla Benedikta Spinozy, jehož obsažný titul zde zní „Traktát teologicko-politický, ukazující v několika rozpravách, že volnost myšlení („libertas philosophandi“) netoliko může být při zachování zbožnosti a státu dovolena, nýbrž (že) ji ani nelze zrušit, aniž by tím byl zrušen i mír ve státě-společnosti a samotná zbožnost („sed eadem nisi

Exlibris Norberta Řehoře Korbera v knize Leptopisy svatého a kanonického řádu premonstrátského. (foto Milan Karásek)

SACRI ET CANONICI
 ORDINIS
 PRÆMONSTRATENSIS
 ANNALES,
 IN DUAS PARTES DIVISI.
 PARS PRIMA.

Monasteriologiam, five singulorum Ordinis Monasteriorum
 singularem Historiam complectens.

TOMUS II.

*Monasteriologiam, five singulorum Ordinis Monasteriorum
 singularem Historiam complectens.*

NANCEII,

Apud Viduam JOAN. BAPT. CUSSON, & ABELM-DIONYSIUM CUSSON, Regis
 Sææ Celsitudini à Typis, sub Nomine JESU.

M. DCC. XXXVI

cum pace reipublicae, ipsaque pietate tolli non posse“). Norbert Korber se neobával opatřit tuto jistě „kontroverzní“ knihu svým exlibris. Především silně mřežované rukopisné exlibris na titulním listě zatím zůstává nepřečteno. Zřejmě za Korbera je tisk také signován rudkou na předsádce: 476.

Spinozovo zdůraznění nutnosti úplné svobody vyznání od zásahů „shora“, byť oficiálně jako „ateismus“ odmítané, vztáhl Korber na své prostředí. Přibral je v úvahu při formulaci svého postoje k josefínským reformám. Jako významný muž, šlechtic, kněz a vzdělanec – obtížněy vědomím odpovědnosti za vlast – trpce snášel vládu necitlivého, byrokratického „důmyslu bez ducha“ (jeho vlastní slova: „genius sine spiritu“), násilně zasahujícího tradiční zbožnost.

Význačnou část knihovny zaujímají edice biblických textů s komentáři svatých Otců i jiná souborná vydání děl antických, renesančních a moderních autorů. Nákladnou vazbou se zlacenými supralibros byla kdysi opatřena edice díla Erasma Rotterdamského (LVGDVNI Batavorum, Cura et impensis Petri VANDER Aa, MDCCIII). Erb na přední a vtištěný exlibris na zadní desce snad umožní zjistit původní příslušnost knihy: „Ex Bibliotheca BÜNAVJANA“.

Podle vlastnického záznamu ve druhém svazku jsou Erasmove „Opera omnia“ také pozdější Korberova koupě. Patrně korberovská signatura byla dopsána na předsádce rudkou: 648. Do prvního svazku je vložen pergamenový list, užívaný asi později jako záložka, královský pas pro cestu do německých zemí („Permission de Sortir du Royaume et d'aller voyager en Allemagne pour le Sieur V., Trésorier Provincial etc.“), vydaný pro vojenského provinciálního úředníka v Mézieres pana Vorsmorinsky, ve Versailles 4. listopadu 1763.

Nyní je uvedena edice zařazená za „Komentáře k Písmu Svatému“ antverpského jezuita Jakuba Tirina (vyd. 1703, 1757), komentáře ke „Zlatému řetězu“ Tomáše Akvinského od pařížského dominikánského teologa Jana Nicolai (vyd. 1704) a trojdílnou lyonskou edici Tomášovy „Sumy teologické“ (Apud Fratres DEVILLE, MDCCXXX VIII.).

Tyto svazky nesou kromě korberiánského exlibris také vlastnickou poznámku Cechotího. Následují „patristickou“ část knihovny: maurinské edice děl sv. Hilária (Veronae anno MDCCXXX apud Petrum Antoninum Bernum, et Jacobum Villarsium), svatého Jeronýma (Veronae, Apud Petrum Ant. Bernum et Jacobum Vallarsium, MDCCXXXIV – MDCCXLII) atd.

Mezi tituly, které se zabývají historií, najdeme bohatě ilustrované popisy antických památek, edice děl klasických autorů, dějiny jednotlivých zemí a institucí. Korberovu pozornost však zajímaly především děje jeho vlastního věku. Význačné místo tak v knihovně zaujímá kniha „Otevřené jeviště všeobecných světových dějin současného 18. století ...“ v osmi svazcích velkého folia, vydaná u Zedlera v Lipsku v letech 1744–1752.

Chybět zde samozřejmě nemohlo obsáhlé dílo věnované dějinám jeho vlastního řádu: „Letopisy svatého a kanonického řádu premonstrátského“ z let 1734 a 1736 (impr. Nanceii), označené rudkovou signaturou 142.

Letopisy svatého a kanonického řádu premonstrátského

Důrazem na prameny a kritickým duchem tehdy představovala tato kniha vzor moderní historické práce. Podle podpisu dedikace prvního dílu („epistola dedicatoria“) se jako její tvůrce představuje Ludvík Karel Hugo, opat premonstrátského kláštera ve Stivagiu (Estival) v Lotrinsku a Stiva, sive aratro nomen derivans, gallice Estival, et antiquitus Estivay dictum“). Tento doktor teologie byl potvrzen jako opat svého kláštera papežem Klementem XI. v prosinci roku 1711.

Kromě jiného Letopisy překvapí skutečností, jak důvěrně znal autor historické realie našich zemí, Čech, Moravy a Uher. V textu to sám otec Hugo vysvětluje odkazy na korespondenci se svými spolubratry a s tehdejšími louckými opaty Vincentem Walnerem. V předmluvě k druhému dílu (1736) si neodpustil povzdech na nepřiznání válečné doby, již nicméně solidarita vyššího řádu dokáže překonat. Zabývá se zde tím, jaký výsledek měl jeho literárněhistorický záměr po vydání prvního dílu Letopisů: od převorů francouzské

L U C A.

Luc.
Tilia Atn.
In Nov.
Dicitur O.
lenn. 1151.
Civitate
Moravia.

Prope Znojmyam Moraviae civitatem, ad huius Taje praeterlabens litorea, in praeto Slavonicè dicto *Lozka*, Bohemicè *Lozka*, Latine *Luca*, crevit anno M. LVIII. Sacellum B. Virginis & S. Wenceslai nuncupatum Juditha, Brizetilla, Ducis Bohemiae, cognomento Achillis, relicta conjux; ibique ab infentis pulsa hostibus, plurimos exul dies exegit, & in exilio confecit vitam. Eius exuvias, juxta morientis votum, in hoc sacello condidit Marchio Moraviae, religiosae Principi, Christianae parentans. Nobiliori Bohemiae Ducum tumulo reponendas, Pragam transtulerunt Judithae posterii.

Oto, pronepos Judithae Bohemiae Dux, & Moraviae quondam Marchio, sacros aviae venerat cineres, matris pietatis fecella & orationibus sacrae Capellam nobilitate volens, majori junxit Ecclesiae, & Monasterium adiecit, ad quod Strahovienfes acervit Canonicos anno 1190. Hinc Dubravii & Hage-tu opinionem exultillam, adjudicantem Judithae fundationis honores, quos Otoua asserunt tabulae donationis originariae.

Tam palpabili anachronismo territus Balbinus, sed altitè Dubravii motus autoritate quem ut-ote Diocelanum Episcopum, & in evolendis sui Episcopatus scribis sagacem, fugere non potuit Monasterium origo, medium arripuit iter, ut ad concordiam revocaret dissidentes. Necessario itaque dicendum videtur, inquit amicalis sequenter, quod ante me Paprocus non dubitanter alierit, & Pestina suscipatur, Ottonem IV. seu Otobrizetillium patris Ottonis III. exemplo, qui unus ob noxam, si vera est quae circumferretur narratio, eiecit ex Hradstibenti ad Olmucium Cernobio, Benedictinis, Praemonstratensibus anno 1151. induxerat, item in Lucensii praestitit, & Benedictinis quos Judah fundaverat amotis, agentibus maxime Olomucensibus Episcopis, qui ex Prageni Praemonstratensium Cernobio pecebantur, Praemonstratenses, quorum virtutes universum istud saeculum illustrabant, a seville, nova fundatioe conscripta, ac Cernobio novo exstructo, in fundatoris nomen sese, ac matrem (Mariam) adoptasse. Quo si admittitur, jam omnes Scriptorum qui sibi adversari videbantur, conciliantur discordiae. Ita Balbinus ob reverentiam Dubravii, & non ad veritatis lancem, conjectando ratiocinatur. Omnem quippe conjecturis probabilitatem, omnem concordiae spem admittit textualis Chartae lectio, in qua fundationis Lucae totus defertur honore Ottoni & ejus matri Mariae, ipsumque Monasterium divina inspiratione, ab istem dicitur crecum a fundamētis, ad honorem Dei

& B. Mariae & Sancti Wenceslai martyris. Nec Benedictinos, nec alios myltas praecessisse habitatores Lucae diploma communitur: imò nec legitur in membranis. Gratia est igitur ordinum successio quam Balbinus alruit, ne quid de fama Dubravii videatur detrudere. Quasi impeccabilitatem in scribendo, homini in multis deficienti velit arrogare indulgentior Balbinus. Sicut ergo veritas, contra quam nec dignitas impugnantium, nec divinantium conjecturae prevalent aut praescribant, & Otou IV. a judicata maneat Lucensis Monasterii fundatio, cui praesulit Juditha princeps, oratori constructione.

Aequavit pietatem Principum, dotis assignatio. Iltam auxere bonis & honoribus sequiores Bohemiae Reges, & licet Ziskanus turbine iterum vaivata conciderit, surrexit ex interitu splendor, praesentium labore & vigilantia. Redivivis bellorum infestationibus postmodum appetita, rursus Luca corruit, sed neque iteratis caibus opprelta, succubuit fato. Praelatos regimini praepositos habuit illustres genere, scientia claros, Episcopibus saepe reuunatos infuls, Regis legationibus utiliter functos, atque utiam talis antiquioribus non inuulit Ziskanus furor, majora forsitan in primis Abbaubus demitratemur, facinora, is quae suscipimus in novissimorum temporum praelatis. Horum antelligianus, ex sionaco monte, cum fratrum colonia transmissus extit.

I.

GERARDUS, qui sexto ab inita Monasterii Lucensis possessione, anno, Bullam a Celestino III. impetravit confirmativam dotis & bonorum omnium quae fuerant collata Lucae ab Otone IV. & ejus matre Maria.

II.

FLORIANUS, anno 1214. in Gerardi locum vocatus, Primissio II. cognomine Ottogaro Regi Bohemiae sic fuit clarus, ut princeps, patris istum nominis, in vero filii, compelleret. Cum eodem Rege pacificetur anno 1226. certumque propinatus Cernobii fundum, pro aedificanda regia civitate Znojmensi, per commutationem transferibit. Biennio post moritur, & mortuo substitutus est.

III.

JOANNES I. denatus anno 1245.

IV.

HENRICUS, anno 1258. vita solutus.

V.

Epitomes
L. 1. c. 12.

V.

VINANDUS, anno 1258. obiit.

VI.

ZACHARIAS, defungitur anno 1262.

VII.

THEODORICUS I. decessit anno 1269.

VIII.

SIMON obtinuit anno 1288. à Theodoro Episcopo Olomucensi Ecclesiam in *Mulden* ejusque temporalia ad solarium religionis infirmorum: & ea conditione ut infirmarius Monasterii, idem esset plebanus in Mulden. Anno 1289. infirmatus & ipse Simon occubuit.

IX.

THEODORICUS II. anno 1303. qui fuit vitæ supremus, dedit pro pietatis Conventus villam in *Obli*, & viciniam in *Kanitz*, donationem approbante Wilhelmo Abbate Præmonstrati.

X.

JOANNES II. obiit anno 1318.

XI.

OTTO, defuit anno 1336.

XII.

JOANNES III. Joanni Bohemix sanctâ & intimâ familiaritate conjunctus, ab eo obtinuit jus eligendi & destituendi judices civitatis Znoymensis, necnon merum & mixtum imperium cum gladii potestate in facinorosos. Idque privilegium novâ confirmatione sancit Carolus IV. Imperator. Abbatia Lichomilensis in Episcopatum subveccâ anno 1343. Joannes Rex, probatissimæ virtutis, fidei integræ, in rebus arduis generis solertissimum Abbatem, curavit Episcopalis redimiri infulsus à Clero VI. Prælatuæ Lucensis hæc promotione vacanti, suffectus est.

XIII.

JOANNES IV. de *Novo-foro*, Carolo IV. Imperatori à Consiliis, magni animi, majorisque virtutis Abbas, qui mortuo Joanni Episcopo Lichomilensi datus est successor electione Fratrum, anno 1355.

XIV.

ZACHARIAS, anno 1379. Monialibus *Portæ-Cali* censum annuum in villa Kalendariff comparavit: jus mitræ & pontificalium insignium ab Urbano VI. recepit, an. 1386.

XV.

ZDENKO. Huic Bonifacius IX. anno *Tom. II.*

1395. induisit & successoribus Abbatibus potestatem abolendi Canonicos Lucensis à quacunq; excommunicatione & censura.

XVI.

ZACHARIAS III.

XVII.

PRZIBISLAUS I. ex illustri Comitum ab *Hoditz* familia progenitus, ab irruptente in Moraviam Procopio Taboritarum Duce altero furente, multa & gravia passus mala, fugâ tandem dilabitur. Interfectioni quidam datus à Procopio Canonicis, Monasterium excidit, & flammis omnia donat anno 1422. sacrilegus armiductor. Exul Przibislaus moritur anno 1432.

XVIII.

JOANNES V. ditto Cœnobio præfectus, sævientis adhuc Hussitarum tempestate, solo vix nomine Abbas interit anno 1440.

XIX.

PRZIBISLAUS II. germanus frater Przibisli primi, incineratam Lucam suscitavit à fundamentis clariorem quàm antea. Reparatori vigilantissimo, gratissimis monumentum, in proccæ turris lapidibus insculpsit, & hoc versu consecravit Lucensis Canonica.

Impia qua rapis plebi, pia Clausura servat.

Georgii Bohemix Regis ore decantatus Przibisli laudes, & in diplomate insertas referre hic juvat, ut compendium vitæ, in tegali elogio Lector intueatur. » Georgius, Dei » gratiâ, Bohemix Rex. . . . Præmonstratensium Canonicorum Regularium venerabilium Ordo, divinitus celebrando miraculo demonstratus, ubique dignus est nostro favore, sed ejus Ordinis Lucensium Cœnobio, ob insignem virtutem venerabilis Przibisli Abbatis ejusdem devoti nostri dilecti, qui domi forisque, rebus magnâ laude dignis, solerti studio semper imbruit, merito præcipuâ devotione afficimur. Ipse quidem in Monasterio degens, illud tristis belli procellosâ clade, execrabilis incendio exustum, suâ diligentia, multaque curâ instauravit, ac Imperatores, Reges, Principes, Proceres, Nobiles, Civitates inter se more hominum facilliter dissidentes, legationis munere diligenter & providè fæpè sanctus, ad concordiam pacemque reducere omni vigilantia, pro vituli suâ nunquam omisit. . . .

Tantus Abbas meliori sæculo dignus, obiit anno 1466. Hujus monumentum in ingenti marmore etiamnum prostat.

cirkárie (provincie) zatím přijal jen pochvalu, žádný nepříznivý ohlas. – „Jak posuzují naše letopisy Poláci, Moravci, Uhři, Češi, nemohu říci – pokud se jim vůbec ve válečném zmatku dostanou.“

Kongenialita však překonávala hranice. Louckého opata Vincenta Walnera Ludvík Karel Hugo oslovil se žádostí o spolupráci, z níž se postupně vyvinulo literární přátelství. O Walnerovi píše: „Vincenc Walner, současný opat, jehož jsme z korespondence poznali jako muže vzdělaného, vstřícného a ochotného přispívat ke zdokonalení naší práce zodpovídáním na četné dotazy a objasňováním sporných otázek.“

Jedním takovým sporným bodem (dubium) v dějinách louckého kláštera, který za Walnerovy pomoci řešil, bylo samotné jeho založení. Opat Hugo osvědčuje jednak znalost práce starších českých historiografů, jednak kritického ducha počínajícího osvícenství, který mu nedovoloval přijímat beze všeho fabulaci převzatou Dubraviem od Hájka a Paprockého (založení původní svatyně kněžnou Jitkou, její pobyt a smrt v Louce atd.). Právě spolupráce s Walnerem, který mu zřejmě poskytoval excerpta přímo z klášterního archivu, mu umožnila posunout vznik kláštera až do doby fundační listiny knížete Konráda, přičemž ovšem možnou existenci staršího kostela neodmítá.

Pro dnešního čtenáře je zajímavější Hugonova úvaha historiografická – pozastavuje se nad tím, proč podobně kritický postoj nezaujal už Balbín, jehož díla si zřejmě hluboce vážil. Vysvětluje to psychologicky: Balbín si byl rozporu mezi literární tradicí a prameny dobře vědom („tam palpabili anachronismo territoris Balbinus“), avšak z úcty ke svému učenímu předchůdci a představenému Dubraviovi se pokusil najít střední cestu a smířit kronikářství s vědou. Pomohl si tedy domněnkou vytvořenou na základě analogie: Tak jako zášahem olomouckého knížete nahradili bývalé benediktiny v Hradišti ve 12. století moderní premonstráti, tak tomu podle Balbína mělo dojít i v Louce. Hugo však ve světle rodící se historické kritiky jakékoliv domněnky popírá s důrazem na listinné prameny, jako „probationes“ otiskované v druhé části jeho Analů.

V řadě louckých opatů vyzvedl K. L. Hugo (nebo jeho zpravodajce Vincenc Walner) několik známých osobností. Opat Přibyslav II. „na popel spálenou Louku vzkřísil od základů skvostnější než předtím. Vděčná kanonie zasvětila svému starostlivému obnoviteli pamětní nápis vtesaný do věže: Impia quae rupit plebs, pia Claustra struit.“

Aby doložil Přibyslavovy zásluhy diplomatické, cituje Hugo listinu krále Jiřího, na „hutsitského krále“ neobvykle uznalou vůči „ctihodnému“ a od Boha „oslavenému“ řádu premonstrátských řádových kanovníků. Zvláště pak je hoden královské přízně klášter loucký, vynikající ctnostmi svého opata Přibyslava. Citovaný text listiny vzpomíná jak rekonstrukci kláštera, tak i opatovy diplomatické zásluhy při legacích k obnově míru ve všech stavech, „z lidského zvyku lehce náhylných ke sporům“. K. L. Hugo uvádí, že opat Přibyslav zemřel prý roku 1466; zasloužil si dle něj žít v lepší době. Jeho náhrobek se ještě zachoval (kolumna 90 druhého svazku).

O dalším významném opatovi, Šebestiánu Freitagovi z Čepirohu, Anály zmiňují, že byl vychovatelem arcivévodý Rudolfa. Přepisují také oslavnou báseň na soše, kterou mu Benátčané postavili za podíl na vítězství u Lepanta: „Hanc Veneti Statuam reduci statuere SEBASTO, / Nuper ut infestum cis rura Lepantia Turcum / Fuderat et spoliis remearat onustus opimis.“

Opustiv světskou slávu, přijal Šebestián Freitag v Louce řádové sliby a brzy po jáhenském svěcení se na jednomyslnou žádost kapituly stal opatem. Letopisy jen stručně, avšak s dobrou znalostí louckých reálií připomínají stavební úpravy (zeď na ochranu kláštera proti znojenským nekatolíkům) či biskupské jmenování opata Šebestiána vizitátorem na Moravě.

Ve snaze o obnovu víry odstranil opat Šebestián ve Znojmě nekatolické duchovní správce a s využitím císařovy přízně sem přizval otce jezuity. Autor premonstrátských Letopisů zná i takové detaily, jako útoky a posměšky „znojenských heretiků“ vůči procesí na svátek Božího těla, vyšetřované pak královskými komisaři. Šebestián měl také rozšířit opevnění kláštera předsunutého „opatského hradu“. Na závěr cituje Hugo anály louckého kláštera: „Jestliže by tento muž posláním Božím nepřišel, Louka by přestala být Loukou.“

V louckém klášteře fungovala také tiskárna, která se zde připomíná až za následujícího opata Šebestiána Badena (od roku 1585), „muže značně sečtělého a hluboce učeného, jenž potřel novokřtěnce, jen rodným jazykem dogmatizující („qui Anabaptistas in patrio solo /sc. sermone ?/ dogmatisantes“), i v přímé disputaci, i v knihách zveřejněných tiskárnou v Louce“.

Roku 1599 byl do čela kláštera postaven v pořadí dvacátý osmý opat Šebestián Chotěbořský, generální vikář uherské a moravské cirkvie.

Další opat, Zikmund Kohel (1607–1615) musel čelit různým obviněním od spolubratří. Na závěr jeho medailonu se připomíná, že roku 1608 zabezpečil vydání mnoha životopisů premonstrátů v loucké tiskárně („vitas nonnullorum SS. Ordinis curavit Lucensibus typis edi anno 1608“).

Jako poslední, čtyřicátý opat se od roku 1712 uvádí již zmíněný Hugonův spolupracovník Vincentius Walner. K tomuto textu byl pak Korberovou rukou připsán marginální odkaz na jeho přívazek: „viz předchozí paginu 94 b“.

Oba ze dvou svazků premonstrátských Análů se dělí na dvě části: na takzvanou Monasteriologii, tedy abecedně řazené dějiny každé premonstrátské fundace od počátku až do současnosti, a Probationes (Doklady) – stejně rozsáhlou edici dokumentů, tedy především spolehlivé opisy listin, o něž se Monasteriologie opírá. Hugo zde např. publikuje nejstarší listiny louckého a zábrdovického kláštera. Folia týkající se Moravy Norbert Korber, jak bylo jeho zvykem, v jedné třetině stránky přeložil na způsob záložky.

Přestože dílo vzniklo ve Francii, byli jeho tvůrci důkladně seznámeni i s dějinami našich zemí. Kromě Balbína se vzpomíná i Tomáš Pešina z Čechorodu, nazvaný „diligens explorator“. Na vedutách jsou zobrazeny naše kláštery v Chotěšově, na Strahově a v Teplé.

Podle rukopisného exlibris patřily oba svazky Análů nejdříve klášteru zábrdovickému („Canoniae Zabrdocensis OP“ na titulních listech). Korbera pochopitelně zajímaly především dějiny kláštera v Louce, ukončené zde téměř půl století před jeho zánikem. Proto se odhodlal k radikálnímu zásahu. Patrně po zrušení zábrdovického kláštera knihu koupil a oba svazky, i když byly v dobrém stavu, nechal převázat. Proto mají dnes původní („zábrdovické“) desky, ale novější „korberovský“ hřbet. (Tento poznatek snad můžeme ověřit na ostatních svazcích knihovny, a získat tak cenné vodítko k posouzení stáří a původu vazeb.) Za kolumnu 92 druhého svazku tak mohl Korber převázat čtyři rukopisná folia, kde dovedl dějiny svého kláštera až k dočasnému konci. Menší rukopisný přídatek, stručný záznam o posledních dvou opatech, tak získaly i dějiny Zábrdovic (vevázaný rukopis za kolumnou 1182).

Rukopis bezprostředně navazuje na tištěný text Letopisů opata Hugona, pokračuje tedy čtyřicátým prvním opatem Antonínem Nolbekem.

Přepis Korberova textu s volným přetlumočením

94.b. Praemonstenses (!) Annales.

XLI. Antonius Nolbek.

SS Theologiae Doctor, antea Supprior electione canonica factus Abbas, illustris vir, laudabili regimine praefuit et profuit, moritur Lucae 2 Aug. 1745.

XLII. Hermenegildus Maier.

Natione Ungarus, regimen 22 Sept. 1745 auspiciatus, rem domesticam auxit, aedificium monasterii novum non parco sumptu inchoavit; cursum vitae suae consumavit morte subditanea sed non improvisa, utpote adhuc mane Sacris operans, vespere coram imagine Crucifixi provolutus apoplexia tactus moritur 2 April. 1764.

XLIII. Gregorius II Lambek.

Ex Decano foraneo Znoymensi Praepositus Lelesziensis in Hungaria: Anno 1764. 6 Junii unanimi fratrum consensu regimen Ecclesiae Lucensis per viam Canonicae electionis

apprehendit, et a Celsissimo Maximiliano e Comitibus de Hamilton Principe Episcopo Olomucensi, cui erat iam diu gratissimus acceptissimus Cremsirii die 16 Sept. 1764 Solemni benedictione abbatiali insignitus.

Jdem Praelatus aedes conventuales ab antecessore inchoatas reassumpsit, Bibliothecam impensis florenorum plusquam 60 000 non tantum per artifices Vienenses splendidissimam condidit, sed etiam hilaris emptor rarissimis libris et voluminibus locupletavit, cuius fornicem, prout etiam magni aestivalis refectorii praestantibus picturis exornavit.

Ecclesiarum, parochiarum et villarum fabricas incendiis absumptas reparavit, praeprimis templum Milfraunense Passioni Salvatoris dicatum a fundamentis erectum magnifico apparatu instruxit.

Jllos, quos studiis praecipue Sacris inclinatos expertus est paterno affectu fovebat, rem literariam domi suae mirifice promovens.

Foeminae nulli aut iunior, aut vetulus loquebatur vincisse, ipse pulcherrima virgo. Non publicae tantum Sed et privatorum Saluti consulere studens fame enormi in vicina Bohemia saeviente, profugis a propriis laribus esurientibus open (!) tulit, octingentis et mille deficientibus die uno panem frangens, magnoque Josephi Caesaris exemplo panem et nummos ad loca miserorum dirigens, incomparabilis humanitatis laudem est adeptus.

Omnibus dotibus pulcher fuit, ita ut ab utraque Caesarea Majestate in intimorum Consiliariorum numerum vocaretur Vir excellentissimus.

29 Januarii anni 1780 lenta morte ad praemia coelestia transiit.

XLIV. Daniel Todel.

Ultimus de communi Abbatum.

(dodatečná poznámka, ale stejnou rukou)

Canoniam siquidem Lucensis ordinatissima, celeberrima Saeculi genio discrepta est anno 1784. Mense Junio.

Quis talia fando temperet a lacrimis!

(postscriptum červeným inkoustem)

Supplementum istud levissimum addit gratus Ordinis et loci olim Collega Canonicus regularis et Bibliothecae amplissimae Praefectus.

(pozdější záznam, ale opět rukou Korbornovou, patrně těsně před vazbou)

Gregorius Leopoldus Norbert Eques de Korborn, Insignis Eccl: Coll. Nicolsburgensis Praepositus inful. et Mor Praelatus, Ep. Brun. Consiliarius Coa/djutor ?/ Archipresbyter, Decanus for/aneus/ et Scolarcha. Caes. Reg. Societatis agrariae in Moravia Collega qui conspectus Saeculi mons/tris/ et loquacissimae borealis philosophiae turbinibus nonagena/rius/ ad vitam Meliorem laetus eva/sit?/

ad Annal: Praem. Tom. II. fol. 87.

Luca

Fundata M.C.X.C. ab Ottone cum matre Maria principibus Mor.

Gerardus Abbas primus ex celeberrima illa Pragensi Canoniam Strahof, (unde etiam amplissima Sedes Olomucensis nacta est aliquot Sacerdotes magnos.) cum duodecim Canonicis Suis; circa Znoymam evangelisabat pauperes per longos annos unde tot parochiae majores minoresque emergerant Lucae filiulae.

Post decem ejusdem meriti abbates Joannes III. et immediatus Successor Joannes IV. ab Imperatore Carolo IV nominatus Episcopus Litomislensis.

Per crudeles turbas Taboriticas Abbas Pribislaus I. et Pribislaus II, ambo e Comitibus Horditz desolatam Lucam restaurarunt, quorum alter a rege Georgio apud varios reges et principes qua Legatus et pacificator est adhibitus.

Non censeo praetereundum tertium e Comitibus Hoditz Vincentium, qui postquam ad infulam Lelesniensem promotus esset, inde tranfuga emigravit Amstelodamum usque, ubi a locupletissimo mercatore in familiam adoptatus fuerat homo decorus aspectu – a quo etiam moriente eidem non contemnendum vitalicium vocant ex testamento legatum fuerat. Vincentius tamen rediit in se; et praemissa Lucam epistola poenitudinis plena reconciliari supplicavit (!). Cui sapiens Praelatus Gregorius Lambek, pater obviam venit filio perduto, receptoque in gratiam in Znoimensi domo honestam mansionem cum congrua sustentatione assignavit. Ubi Vincentius, praedilecti Norberti sui commercio usus, attingit Professionis suae regularis annum jubilaum, quae primo quidem Lucae solemniter celebrata; Secundo etiam Roswaldae apud fratrem Comitem Albertum, composito praeprimis Norberti in laudes duorum fratrum Carmine et per incomparabiles Musicos Albertinos pulcherime (!) excecuto (!), solemnissime est repetita, praesentibus inter innumerabiles hospitis tribus Canonicis Lucensibus. Reversus Znoimam Vincentius, plus occupatus operibus paucos post annos in amplexu sui dilecti Vitam cum morte commutavit. Finis coronat opus.

Defunctis porro aliis quatuor probae memoriae Abbatibus Joannes VI Doctor Decretorum appellatus, ad Sedem Litomischliensem postulatus est.

Sebastianus Freytag Comes de Czepiroch

Prius Rudolphi Archiducis, mox Rom. Imperatoris in ephebis agentis Moderator, dein bellidux ob insignem de Turcis reportatam victoriam apud Venetas Statuam gloriae consecutus: Hanc Statuam Venetae reduci / statuere Sebasto

Nuper ut infestum cis rura / Lepantia Turcam

Fuderat, et Spoliis remearat / onustus opimis.

Vir hic clarissimus dum forte transmigrando per viam publicam prope Lucensem ecclesiam audivit Concentum Canonicorum Choralem, obstupescens prosiluit e curru in templum – Vesperis devotissime praesens – his absolutis Supplicuit recipi in ordinem Candidum et benigne receptus est, ita (*nadepsáno*) ut expleto vix novitiatus tempore, resignante humili Abbate Georgio eligeretur in Praelatum. Nec diu distulit Abbas Sebastianus omni exceptione major: rem librariam reconstituere, typographiam erigere propriam, fundare Gymnasium cum Seminario triginta adolescentium.

Post tredecim abbatum intervallum omni laude dignissimorum successit nequaquam degener Vincentius Walner plurimorum aevi sui Eruditorum literali commercio nobilitatus; Cui Carolus VI Imper: obtulit augustissimum nuper ex voto aedificatam Basilicam S. Caroli Bor. cum conditione ut ibidem necessarium clerum fundaret. Quae conditio, dum consulto Capitulo: Lucae matri magno in materiali futura esset dispendio; circumspectus Vincentius est deprecatus.

Interim Constans et Fidelis Luca in numerum fere centum Canonicorum excrescens; Gregorium Lambek Moravum Summo excepit gaudio Praelatum, qui prius Archivarius copiosissimum Archivale repertorium compilavit in abbatiali dignitate vir magnae autoritatis candidas suorum vestes immaculatas conservare noverat ipse pulcherrima Virgo: et Caes: reg: Majestatis Intimus Consiliarius excellentissimus.

Sub Ejusdem humanissimo praesidio Procopius Divisch Parochus Brendicensis jam ante Franklin americanum, invenit fulminis conductorem atque in vicino colle erexit; paulo serius dum torrida ingruit temperies, tanquam diabolicam ab incultis rusticis devastatum. Ille ipsemet etiam mechanices peritissimus composuit musicum instrumentum ad instar organi cum chordarum, tiliarum et tastorum Septuaginta duabus Mutationibus revera speciosissimum nec minus elegantissimum et amoenissimum, quod excisa Luca, Wienae in aula Caesarea pene neglectum asservabatur, usque dum Caesar Josephus II desuper admonitus, postquam Musici praestantissimi aulae Caesareae incognito sibi interiori artificio

94. 6. PRAMONSTENSES ANNALES.

XLII.
ANTONIUS NOLBEK.
SS. Theol. Doctor, antea Superior electi, ac canonice factus Abbas, illustris vir, laudabili regimini profuit & profuit, moritur Lutae 2 Aug. 1745.

XLIII.
HERMENGOLDUS MATER.
Natione Ungarus, regimine 22 Sept. 1745 susceptus, rem domesticam auget, ad ipsum monasterium novum non parca sumpta inchoavit, versum neca sua conditio in avaria morte subicit, vita sed non in prospera, ut ipse adit plane. Securi operario respice ceram in agere crucifigi provocatus apostolice xia tactus mortitur 2 April. 1764.

XLIV.
GREGORIUS II LAMBEC.

Ex Decano foraneo in regimine Propositus Seleuciensis in Ungaria: Anno 1704. 6 Junii unanimo consensus condensit regimen Ecclesiae secundis per viam Canonice electionis appropinquavit, & a Celsissimo Maximiliano e Comitibus de Hamilton Princeps Episcopo Clemenensi, cui erat diu jam gratissimus acceptissimus Cremonensi die 16 Sept. 1704. solemnibus benedictione abbatiati in dignitate. Forum Palatium aedes conventuales ab antecessore inchoatas reasumptas, Bibliothecam impressis flavorem plurimum bonos non tantum per artifices Romanos splendidissimam condidit, sed etiam hilaris emporio rarissimis libris & voluminibus locupletavit, cuius gratiam, prout etiam magna curata refectio praestantibus posituris exornavit. Catechismum, parochiarum & villicularum fabricas mendicis assumptis reparavit, praesumptis templum Milfrannense, Basilicam Salvatoris diatema fundamentis erectum magnifice apparatus instruxit. Illos, quosque suos praecipue sacris inclinatos exoptatus est paterno affectu fovere, non literarum domi huius ministerio promovendo. Formis nulli autem minor, aut otiosus legabatur vinctus, nec pulcherrima virgo. Non p...

ca tantum sed et privatorum salu, si consilere audens fame enormi in vicina Bohemia siccitate, pro, fugis a propriis latibus educien, tibus opem tulit, octingentis & mille deficiuntibus die uno panem frangens, magnaque Josephi Casp, ris exemplo panem & vinum ad loca miserorum dirigens, inco, parabilis humanitatis laudem aut adeptus. Omnibus doctibus pulcher fuit, ita ad ab utroque Caesarea Majestate in innumera Confessionum numerum voca, redit. Per excellentissimus, 29 Januarii anni 1760. Luna mor, ad praesens caelestia transit.

XLV.
DANIEL TODEL.
ultimus de eorum Abbatum.

Canonice huiusmodi in regimine ordinatissima, celeberrima de, ubi genio discepta ipse anno 1784. mense Junio.

Quis talia fando temperet a lacrimis!

Supplementum istud consilium addit gratias Ordinis de locis ubi Collega Canonice regularis & Bibliotheca amplissima Praefata Gregorius Leopoldus Norber, Episcopus de Norborn, insignis, Ecl. Coll. Nolsburgensis, P. l. & p. positus infel. & Mor. Palat. Comit. Jo. Br. Condicionis Cond. tam 2 Archiepiscopus, Decanus for. & Scholarcha, Cas. reg. Socius agrariae in Moravia Collega, qui conspectis seculi monst, & loquacissimo bohemis p... Josephia Urbibus ^{regna} ad vitam meliorem totus evol.

Annal.

Fundat
Ottone
Maria

Serav
ex cele
gensi C
pudo a
Sedes O
est ali
magna
Canon
Znoy
beat pi
annon
majore
serant
Post
ti abb
& in ad
hes 11
rolv IV
Sitom
Per cr
ritica
Comita
tam 2
quoru
gio ap
cipes
cator
Non
tertia

Rukopisná folia Norberta Korbera vezváaná do Letopisú. (foto Milan Karásek)

ad Annal. Praem. Tom. II. fol. 87.

Lucia

Fundata M.C.X.C. ab
Ottone cum matre
Maria principibus Mor.

Serarius Abbas primus
ex celeberrima illa Prae-
sensi Canonica Strahof,
unde etiam amplissima
Sedes Olomucensis nata
est aliquot Sacerdotes
magnos; cum duodecim
Canoniam suis; circa
Enonymam evangelisa-
bat pauperes per longas
annos unde tot parochia
majores minoresq. emor-
serant Lucia filialis.

Post decem ejusdem mor-
ti Abbates Joannes III
& immediatus Successor Joan-
nes IV. ab Imperatore Ca-
rolo IV nominatus Episcopus
Litomischensis.

Per crudeles turbas Tabo-
riticas Abbas Pribislavus
I. & Pribislavus II, ambo
Comitibus Hloditz desola-
tam Luciam restaurarunt,
quorum alter a Rege Geo-
rgio apud varios reges & prin-
cipes qua legatus & pacifi-
cator est adhibitus.

Non censeo prater eundem
tertium e Comitibus Hloditz

Vincentium, qui post
quam ad insulam Selt-
sriensem promotus esset
inde transfuga emi-
gravit Amstelodamum
usque, ubi a saepeletissi-
mo mercatore in famili-
am adoptatus fuerat
homo decorus aspectu -
a quo etiam moriente
eodem non contempnen-
dum vitatium vocant
ex testamento legatum
fuerat. Vincentius
tamen rediit in Se-
dram ipsa Luciam
epistola poenitentiae
plena reconcitari su-
spicavit. Cui Sapiens
Prelatus Gregorius Lam-
bek, pater obviam ve-
nit filio perditio, re-
ceptoque in gratiam
in Enimensi domo ho-
nestam mansionem
cum congrua susten-
tatione assignavit.
Ubi Vincentius, prae-
dicti Norberti sui com-
mercio usus, attigit

in Sala.
e enormi
nte, post.
e stricte
ontis &
io ppanem
ohi Caig
immos ad
id, in con-
laudom
dotibus
e utroque
in inuena
em voca
mest.
lase not.
transit.

EL.
abbatia.

Quoniam
nima de
est anno

erit a

thud tenisprim
o loci otio
regularis
vina profectu

dux Norbert
on, insignis
ungonis
Nor. Palatus
ianus Condi
decimus fosa
t. reg. sociati
na Collega
culi monis
boratus phi
s generat
a lotus esot

parum proficerent, vocatus cum in finem Lucensis Organi primus Cultor Wiestner, auscultante Imperatore a pianissimo in fortissimum se applicuit cunctisque in extasim raptis Josephus ipsemet Musices amator, admirabile artificium gnarae ejusdem Clementissimae donavit in hominis istius elegantem totius vitae tranquillitatem, indito machinae nomine „Denis d´Or“ – Divisch aureus.

Notata Viri doctissimi alter artium liberalium Curiosus Sigismundus Launek Can. Lucensis/, quo Procopius a manu utebatur, subripuit, quae adhuc (*psáno „ahhuc“!*) dum latent, aliquando forte, prout assolet, reperiunda.

Ambrosius Janko

Viennensis; Thl. Licentiatu (*škrtnuto: Prior*) edidit Tractatum Hermeneuticum solidum „De Angelo Veteribus saepe conspicuo“ margarita Lucensis et Prior (*poslední slovo dodatečně nadepsáno*), infulam ad quam in Hungaria electus fuerat repudiavit; promotus in parochum Znoimensem et Decanum foraneum.; Ubi accidit, quod dum in foro transiens aurigam conspiceret ex alto plastro decidentem, eidem succurrere (!) avidus ipsemet fracto crure claudus evaderet. Quam ob rem in functionibus publicis adjunxit sibi Vicarium Norbertum K.. Cui etiam in ita nuncupata Colleda, sive domorum lustratione dedit in mandatis, ut ab egenis Consueta munuscula nequaquam reciperet, sed ex jam collectis pecuniis abunde largiendo distribuere.

Semper honos – laudesque manebunt.

Gabriel Janotik de Adlerstein Olomucensis, ex una patriciorum illorum familia oriundus, qui ob heroice contra bellicosum Borusum defensum praecipuum Moraviae propugnaculum nobilitatis praerogativa fuere praemiati, Can. Luc. Phil. Professor Candidos juniores ad omne quod unum, verum, justum. bonum et pulchrum est (;) felicissime informare intentus erat.

Andreas Zazio Ungarus Theologus, qui praeclare docebat delicias spiritus deliciis corporalibus longe anteferendas esse, ultimo cum ad infulam Jassoviensem (*připsáno*) in patria sua electus est, dilecto suo Norberto valedixit lepido versiculo

Sit homo prima brevis / dicet quisunque poeta
Ast meus erga Te non / brevis amor erit
(*vysvětlující poznámka*) Erat siquidem Statura parvus

Norbertus Gregorius Korber

Moravus Phil. et Theol. Doctor Jur. Sacri interpres et Canonum teste Monseo cordatus amator, tractatu „Canonicus Sive de vera Canonicae vocationis indole“ inclaruit, simul amplissimae bibliothecae praefectus;

Joannes Martinus Jahn Moravus Norberti in studiis sacris inseparabilis Collega; primo quidem in Universitate Olomucensi linguarum orientalium et Vet./eris/ Test./amenti/ hermeneuticae professor r.p. et ord. paulo post in eodem ad Vindobonensem vocatus (;) et Metropolitanae S. Stephani Can. Capitularis, theologos inter Viennenses sui temporis sydus primi ordinis, cujus Opera Biblica in Septem tomis typis Waplerianis, octavus Tübingae typis Laupensibus post mortem authoris editus est.

(*dodatečný, snad poslední Korberův záznam, pomocí hvězdičky in margine inferiori*)

Severus Beck Brunensis, inifinitesimalis naturalium Compenii possessor et custos; naturae curiosorum alumnus, Societatis in Moravia agrariae membrum, magistri N... concordissimus. Plurimique praeterea Canonici Lucenses se eruditioni non sine pietate Consecraverunt. Donec anno 1784. incluta Canonica in gratiam superexaltati saeculi hujus vaporosi genii sine Spiritu et Charitate, una cum thesauro literario Sexcentis Annis Collecto diruta est Per pessum data in magnam dilectae patriae detrimentum.

Utinam divina Clementia recentes loci possessores, qui cum nomine „Charimontis“ (*hvězdičkou ohlášeno na spodu stránky: Liebenberg*) probam gerunt indolem; destinet aut disponat ad remedium, quod iniquissime est distractum.

Ita Sperat, rogat, et orat Nonagenarius, Cui est frons serena, oculi non armati, naros sine tabaco (tabaca?), aures sine timpano, organa vocis in pectore firmo Validisque pulmonibus Sonora, Cujus dextra manus tam ad Scribendum quam ad largiendum intrepida.

Cujus Stomachus cum jecore et adjunctis intemeratus. Qui stat erectus nec gigas nec pigmaeus; quando tamen Scalam ambonis Sursum deorsumque jam Superare nequit in arena concionatur, dum constat, praedicationem Verbi divini caput esse religionis et Seminarium.

XLI. Antonín Nolbek. Doktor teologie, dříve podpřevor, kanonickou volbou se stal opatem. Muž vznešený, proslulý chvályhodnou správou kláštera; zemřel v Louce 2. srpna 1745.

XLII. Hermenegild Maier. Uherského národa, přijal vládu 22. září 1745. Zvelebil hospodářství, s nemalým nákladem začal se stavbou nové klášterní budovy. Brzkou, avšak nikoliv nevčasnou smrtí skončil běh života – ještě ráno sloužil mši, večer byl zasažen mrtvicí (apoplexií), když ležel v modlitbách před obrazem Ukřižovaného. Zemřel 2. dubna 1764.

XLIII. Řehoř II. Lambek. Z venkovského děkana ve Znojmě (se stal) proboštem lelešským v Uhrách (proboštství sv. Kříže [Lelesz]); příslušelo k paternitě („ius paternum“) louckého kláštera. Roku 1764 přijal jednomyslnou kanonickou volbou správu kostela louckého.

Od knížete Maxmiliána Hamiltona, biskupa olomouckého, který si jej již dříve oblíbil, byl v Kroměříži 16. září 1764 požehnan do hodnosti opatské.

Tento prelát se znovu ujal stavby konventní budovy, s níž začal jeho předchůdce. Nákladem více než 60 000 zlatých nechal vídeňskými umělci vybudovat skvostnou knihovnu a také ji coby vášnivý sběratel obohatil vzácnými tisky a (rukopisnými?) konvoluty. Její klenbu vyzdobil skvělými obrazy („praestantibus picturis“) stejně jako klenutí velkého letního refektáře.

Shořelé stavby kostelů, farní i venkovská stavení opravil; především chrám milfroňský (dnešní Dyje), zasvěcený Umučení Páně, od základů vystavěný, vybavil bohatým inventářem.

Jako otec pečoval o ty, u nichž postřehl nadání ke studiu, především teologickému, obdívuhodně rozšířil klášterní knihovnu.

Nikdy, ať mladý nebo starší, nepodlehł žádné ženě. Nesloužil jen veřejnému blahu, ale snažil se prospět i jednotlivým lidem („privati“). V době enormního hladu řádicího v blízkých Čechách poskytl hladovým uprchlíkům pomoc z vlastních prostředků; tisíce a osmi stům potřebným v jednom dni poskytl (lámaje) chléb; posílaje po vzoru císaře Josefa chléb a peníze do míst ubožáků, získal si tak pověst lidskosti („laudem humanitatis“), která nemá srovnání.

Všestranně nadaný, byl od obou Císařských Výsostí jmenován tajným radou.

Tento vynikající muž odešel klidnou smrtí do nebe 29. ledna 1780.

XLIV. Daniel Todel, poslední z opatů.

Kanonie v Louce, řádná a slavná, byla rozchváčena duchem (tohoto) věku léta 1784, v měsíci červnu.

Kdo se zdrží slz, říkáje toto?

(*postskriptum-rubrika*) Tento bezvýznamný doplněk připojil (k řádovým análům) kdysi spolubratr, řádový kanovník a představený knihovny.

Řehoř **Leopold Norbert**, rytíř z Korbornu, Význačné kolegiální kapituly mikulovské infulovaný proboš a prelát moravský, rada biskupa brněnského, arcikněz, venkovský děkan

a školní správce, člen Moravské císařsko-královské společnosti pro povznesení orby („Societatis agrariae in Moravia Collega“), který při pohledu na hrůzy tohoto věku a na tlachavé zmatky evropské (severské) filosofie v devadesáti letech rád unikne (?) do života lepšího.

Louka – založená 1190 knížaty moravskými Otou a jeho matkou Marií.

První opat **Gerhard** přišel ze slavné kanonie strahovské, odkud získalo vznešený stolec olomoucký několik velikých kněží (biskupů). Dlouhá léta šířil (Gerhard) i se svými dvanácti kanovníky evangelium mezi prostým lidem v okolí Znojma. Tak vzniklo tolik (dvanáct) farností, menších i větších, jako dceřiných kostelů Louky.

Po deseti zasloužilých opatech (následuje) **Jan III.** Jeho bezprostřední nástupce **Jan IV.** byl císařem Karlem IV. jmenován biskupem litomyšlským.

Opati **Přibyslav I.** a **Přibyslav II.**, oba z rodu pánů z Hodic, obnovili Louku zničenou krutými tlupami táboritů. Druhého z nich přijal král Jiřík do svých služeb jako vyslance a mírotvůrce v poselstvích k různým králům a knížatům.

Nepovažuji za vhodné pominout ani třetího z hrabat Hodických, **Vincentia**. Poté, co byl povýšen na infulovaného (probošta) v Leleši, emigroval jako uprchlík až do Amsterdamu, kde jej – muže velmi pohledného – přijal do rodiny nesmírně bohatý obchodník. Říká se, že po jeho smrti získal Vincentius nezanedbatelné výživné, které mu obchodník odkázal. Přesto však Vincentius „šel do sebe“ (doslova „vrátil se k sobě“), a ohlásiv se listem plným pokory poprosil o smíření. Moudrý prelát Jiří Lambek mu vyšel vstříc jako otec synu ztracenému, přijal ho na milost a přiznal mu důstojný příbytek s přiměřeným zabezpečením v (klášterním?) domě ve Znojmě. Zde, užívaje přítomnosti svého drahého Norberta, dosáhl Vincentius jubilejního roku složení řádového slibu. Výročí bylo nejprve oslaveno v Louce, ale ještě slavnostněji se opakovalo u jeho bratra hraběte Vojtěcha (Alberta z Hodic), když k němu nejprve složil Norbert píseň na oslavu obou bratří. Vynikající hudebníci knížete Vojtěcha (doslova vojtěchovští – „musicí Albertini“) ji pak překrásně předvedli veřejnosti. Mezi nesčetnými hosty byli také tři kanovníci z Louky. Jen málo let po návratu do Znojma zaměnil Vincentius, více zaměstnán pracemi, život za smrt, v objetí svého miláčka. Finis coronat opus.

Po dalších čtyřech opatech dobré paměti byl **Jan VI.**, doktor církevního práva („Doctor Decretorum“), požádán (za biskupa) ke stolci v Litomyšli.

Šebestián Freytag z Čepirohu, dříve vychovatel mladého arcivévody Rudolfa, pozdějšího císaře římského, potom valečník, jenž si za vítězství nad Turky vysloužil u Benátčanů oslavnou sochu (s nápísem):

„Tuto sochu se rozhodli Venetové postavit Sebastovi (ludibriózní spojení Freytagova křestního jména s řeckým titulem „sebastos“ – vznešený), že nyní v kraji Lepanta rozprášil nepřátelského Turka a vrátil se bohatě obtížen ukořistěnou zbrojí.“

Tento vynikající muž náhodou projížděl po silnici kolem louckého kostela, když uslyšel kanovníky při společném chorálním zpěvu. Strnul úžasem, seskočil z vozu přímo do chrámu a zbožně byl přítomen nešporám. Když večerní hodinky skončily, poprosil o přijetí do Bílého řádu (do řádu premonstrátů). Byl s radostí přijat, a tak sotva se naplnil čas jeho noviciátu, byl po resignaci pokorného opata Jiřího zvolen za preláta.

Nepříliš dlouho odkládal opat Šebestián, velkorysý ve všem bez výjimky, obnovit knihovnu („rem librarium“), zřídit vlastní tiskárnu a založit gymnázium se seminářem pro třicet mládenců.

Po řadě třinácti opatů, hodných veškeré chvály, následoval nikoliv nehodný **Vincentius Walner**, honosící se literárními kontakty s mnohými vzdělanci své doby. Císař Karel VI. mu nabídl správu nově postavené císařské (zádušní) baziliky Svatého Karla Boromejského, s podmínkou, že zde zabezpečí nezbytné kněžské fundace. Protože by to však v budoucnu

ZARDUA.

Zardua.
Dioecesi.
Colocensis.
Circaria.
Hungaria.

Zardua, vel *Zars*, Dioecesis Colocen-
sis Præpositura, ab Uladislao Hunga-
ric Rege data, & ad dotem concessa fuit
Episcopo Quinqueelesensi. De hac & alio-
rum Monasteriorum alienatione facta
in Consulum & civitatum favorem flebili-
ter conquirebatur Capitulum Generale an-
ni 1516. & eo amplius æquissime conquire-

batur, quòd cum gloriosius floreret apud
Hungaros nostros religio & pietas tanta in
Beacam Virginem, ut in omnibus B. Mariæ
professus jejonarent in pane & aqua. Hanc
observantiam provincialibus Comitibus pri-
dem firmatam, Capituli Generalis approba-
tione petierunt & obtinuerunt roborari,
anno 1516.

ZBEISCHOVIUM.

Zbeisch-
ovium.
Fidm.
Dioecesi.
Præposit.
Circaria.
Bohemia.

Dum ferretur persecutio Ziskana, Mo-
nasterium Bohemæ depopulatrix,
Zbeischovienis Abbatia barbaricæ Victoris

experta conflagravit, anno millesimo qua-
dringentesimo vigesimo secundo. *Vide Zal-
binum, Tom. 4. Miscellan. p. 177.*

ZEGEDINUM.

Zegedinum.
Fil. Sarr.
Dioecesi.
Circaria.
Hungaria.

In arce Zegedinensi, sive *Sigeth*, Præpo-
situra Virginum vivebat, pietate & nobi-
litate insignium, sub S. Spiritus nãncupã-
tione Deo militantium. De arca clausura
& statutorum Ordinis observatione laudan-

tur à Capituli Generalis Patribus, anno
1516. In eo vitæ laudabilis genere perfevera-
bant inelytæ Virgines, dum Solimanus II.
anno 1545. Zegedinum expugnavit, & fe-
cit de ipsius Agni, victimas Agno.

ZEMELIN.

ad *Annal: Præm: Tom. II. p. 1182.*

ZABERDOVICUM.

Hugoni successit Christophorus Georgius
Matuschka Abbas XXXVII; qui meritis
postquam Canoniam annis 39. rexisset, resignavit,
a. S. 76. - 2 Nov. 77. mortuus, sepultus Kyrteina.

XXXVIII

Michael Daniel Marave cl. 18 Maji 777.
hoc Abbate humanissimo, cum Josephus II. Imp.
res Ecclesia in Austria componere aggressus esset,
(resera se composuit) Canoniam florens 24 Julii
abolita fuit. Vixit Michael Kyrteina usq.
ad ann. 1818. 1 Oct. Jubilatus sacerdos,
annos 77. Kyrteina sepultus.

integrum in fide Lay-
toris & bonæ notæ

N.
oprietatis jure pertinene-
ntem, in cuius fundo
est, ædes Monasterii æ-
cclesiam, quam Wil-
ge Trajectensis Præful
oque privilegium.

n calculo suo confirma-
bipæsul. Zopiflam cum
Parthenonem non du-

C.
), Jaxa nomine, Funda-
arrant Historici. Mag.
ritum Passionis Christi,
LIIIIII

Comerus
& Dugliff.
I. p. 101.
Hist. Polon.

Rukopisný záznam Norberta Korbera o posledních dvou opatech zábrdovického kláštera, vevázaný do Análů. (foto Milan Karásek)

přineslo velké ztráty mateřskému louckému kostelu, po poradě s kapitulou se obezřetný Vincentius toho s prosebnou omluvou vzdal.

Zatím stálá a věrná Louka, rozšířivši svůj počet na téměř stovku kanovníků, s velkou radostí přijala jako svého preláta Moravana **Řehoře Lambeka**, který dříve jako správce klášterního archivu („Archivarius“) sestavil jeho velmi bohatý repertář. V hodnosti opatské se těšil velké autoritě; jako muž, který uměl udržovat bez skvrny bílé oděvy svých bratří; sám čistý jako panna; Císařskokrálovské Výsosti tajný rada vynikající.

Pod jeho chápající záštitou vynalezl farář Prokop Diviš již před Američanem Franklínem bleskosvod („fulminis conductorem“) a vztyčil ho na blízkém pahorku. Nemálo později, když nastala horka, byl konduktor jako dábelický (vynález) zničen nevzdělanými vesničany.

On sám (Prokop Diviš) jako zkušený mechanik postavil (i) hudební nástroj na způsob varhan, se sedmdesáti dvěma mutacemi strun, píšťal a kláves; nástroj vskutku nádherný a o nic méně elegantní jako zvukem líbezný, který se po vyvrácení Louky uchovával téměř bez povšimnutí na císařském dvoře ve Vídni, dokud císař Josef II. božským vnuknutím („napomenut shora“) nepovolal prvního hráče („primus cultor“) na loucké varhany Wiestnera, poté co s ním nejpřednější dvorní hudebníci nic nesvedli, neznajíce jeho vnitřní uspořádání. Před naslouchajícím císařem se Wiestner zabral do hraní od pianissima po fortissimum, až tím všechny uvedl do vytržení. Josef, sám milovník hudby, mu jako projev uznání ten obdivuhodný nástroj laskavě daroval k doživotnímu potěšení, přičemž stroj („machina“) pojmenoval jako „Zlatý Diviš“ (ve francouzské podobě „Denis d'Or“, „Divisch aureus“).

Poznámky učeného muže si tajně ponechal loucký kanovník Zikmund Launek (Lounek ?), další nadšený badatel ve vědách (doslova svobodných uměních), který Prokopovi sloužil jako písař. I když jsou dosud skryté, snad se někdy, jak to bývá, náhodou objeví.

Ambrož Janko, původem z Vídně, který dosáhl gradu licenciáta teologie (tj. příslušela mu „licentia docendi“, mohl na universitě teologii přednášet), vydal závažný hermeneutický traktát „O Andělu, často se starým předkům zřetelně zjevujícím“. Perla kláštera louckého, jeho převor, odřekl se infule, ke které byl zvolen v Uhrách. Byl povýšen na faráře ve Znojmě a venkovského děkana (ve znojmském děkanství).

Stalo se, že když jednou procházel náměstím, zahlédl vozku, jak padá z vysoko naloženého vozu. Ve snaze přijít mu na pomoc si sám zlomil nohu a zůstal pak kulhavý. Z toho důvodu si pro výkon svého úřadu přibral zástupce („Vivárium“) Norberta K., jemuž i při takzvané koledě, čili při obchůzce po domech, přikázal, aby od chudých nikterak nepřijímal obvyklé dárky, ale (naopak) je bohatě poděloval z již sesbíraných peněz. Semper honor – laudesque manebunt.

Gabriel Janotík z Adlersteinu, rodák olomoucký, pocházející z rodiny těch patricijů, kteří byli odměněni šlechtickým titulem za hrdinskou obranu Moravy proti válkychtivému Prušákovi. Profesor filosofie v loucké kanonii, úspěšně (doslova šťastně) se snažil vzdělat mladé kandidáty ve všem, co jest Jedno, Pravdivé, Spravedlivé, Dobré a Krásné.

Ondřej Zazio, pocházející z Uher, byl teologem, který učil s velkou jasností, že si požitky duchovní zasluhují daleko větší přednost před tělesnými. Posléze, když byl ve své vlasti zvolen k přijetí infule jašovské, rozloučil se se svým milým Norbertem (tímto) půvabným veršem: Sit homo ... (= Ač kdekdo řekne, že je krátký básník, má náklonnost k tobě krátká nebude). Byl totiž malý postavý.

Norbert Řehoř Korber, Moravan, doktor filosofie a teologie, vykladač církevního práva a podle svědectví Monseova věhlasný zastávce (jeho) kánonů; proslavil se traktátem „Kanovník čili O opravdové vloze k poslání kanovníckému“; zároveň i vrchní správce knihovny.

Jan Martin Janh, Moravan, Norbertův nerozlučný společník na svatých (teologických) studiích. Zpočátku byl profesorem orientálních jazyků a výkladu (hermeneutiky) Starého zákona na Universitě olomoucké, brzy poté byl pro stejný obor povolán na universitu ve Vidni; kanovník Metropolitní kapituly u Sv. Štěpána, mezi vídeňskými teology své doby hvězda prvního řádu, jehož biblistické dílo („Opera biblica“) vydal v sedmi svazcích Wapler. Osmý svazek vyšel po autorově smrti u Laupena v Tubinkách.

Šebřír-Severus Beck, Brňan, vlastník a kustod nekonečné sbírky přírodnin; pilný badatel v záhadách Přírody, člen Společnosti pro povznesení orby na Moravě („Societas agraria“) a blízký přítel mistra N.(orberta?).

Mimo těchto ještě mnozí další kanovníci loučtí zasvětili svůj život vzdělanosti („eruditio“), aniž by přitom pominuli zbožnost („pieta“), dokud nebyla roku 1784 proslulá kanonie i s literárními poklady po 600 let shromažďovanými rozvrácena a přivedena vniveč, ke slávě tohoto nadmíru povýšeneckého věku, jeho nabubřelého génia bez ducha a bez lásky, (ale) k velké škodě milované vlasti.

Kéž milost Boží vnukne a umožní nynějším vlastníkům tohoto místa, jehož jméno Milostivá Hora svědčí o vloze k dobru, aby zpátky napravili to, co bylo nespravedlivě rozchváčeno. V to doufá, o to žádá a prosí devadesátník, jehož čelo je jasné, oči beze zbroje (brýlí?), nos prostý (šňupavého) tabáku, uši bez tympánu (naslouchátka nebo bez bubínků?), hlas zvučný v pevné hrudi s mocnými plicemi, jehož pravice je pevná jak ke psaní, tak k rozdávání, jehož žaludek i játra a připojené orgány jsou bez poskvrny; (devadesátník), který stojí zpřímá, ani obr ani trpaslík. Když již není s to překonat schůdky ani nahoru ani dolů, káže pod kazatelnu, pokud platí, že hlásání Slova božího je vrcholem i štěpníci zbožnosti.

Na závěr malé sondy připojuji několik poznámek. Přes různý národnostní původ loučtých kanovníků byli tito spojeni ideou svého řádu. Universalismus, jehož příkladným výrazem jsou právě citované Anály, však nepřinášel pocit výlučnosti. Významný podíl na duchovní správě nedovolil kanovníkům nezáměr o životní podmínky svých farníků, o lidový jazyk, kulturu a literaturu. Kanovníkem v Louce se prý nemohl stát nikdo, kdo by neuměl česky (Rudolf Zuber, Osudy moravské církve v 18. století II, s. 118). Divišův bleskosvod ostatně jistě neměl sloužit jen k vědeckému experimentu. Zapadá do řady zmíněných případů filantropie.

V roce 1736 příslušelo Louce otcovské právo („paternitas, ius paternum“) k opatství sv. Vincentia ve Vratislavi a ke třem proboštvím. Bylo to proboštví sv. Štěpána ve Varadíně, jazovské proboštví sv. Jana a proboštví sv. Kříže v Leleši – všechny tři ležící v uherské „cirkárii“.

Na úzkém propojení loucké kanonie s Uhrami mají vlastně největší podíl Turci. Hugo uvádí, že prvním vybudovaným klášterem a matkou ostatních uherských klášterů premonstrátského řádu byl „S. Stephanus de Promontorio“ ve varadínské diecézi, založený Štěpánem Druhým. Roku 1516 svěřila generální kapitula kvůli tureckému nebezpečí právo paternity nad Varadínem proboštu jazovskému, ale bezprostředně nato, po smrti krále Ludvíka, dobyli Turci i pevnost Varadín, „v celých Uhrách hrad nejpevnější“, celou preposituru srovnali se zemí, kanovníky zabili. Když byl pak Varadín znovu za Leopolda Prvního roku 1692 dobyt, byla správa restituovaného kláštera svěřena různým osobám, až jej jako filiální získal roku 1710 opat loucký. Konečně roku 1715 byl stávající opat V. Walner potvrzen jako generální vikář svého řádu v Uhrách a jako probošt sv. Štěpána prohlášen za uherského prelata s příslušným hlasem na sněmu. V císařském výnosu se jmenuje také sedm proboštských vsí, „kromě nesčetných pustých osad“, z toho jedna řeckého ritu (Annal. Praem. II, col. 752).

Korber přisuzuje založení tiskárny opatu Freytagovi, na rozdíl od Wolného, který klade její vznik až do roku 1589; Korberův historiografický předchůdce Hugo (jistě podle Walnerových informací) zmiňuje tiskárnu také až za opata Badena. Podle R. Zuberu je doba jejího vzniku stále nejistá. Loucká tiskárna přestala pracovat roku 1608. Její význam podtrhuje skutečnost, že až za dvacet let byla obnovena v Mikulově.

Korberovu osobnost charakterizuje i podíl na činnosti „Společnosti pro povznesení hospodářství“ („Societas in Moravia agraria“), vlastně první veřejné vědecké instituce na Moravě. S potěšením tak na konec svého seznamu zvláště zasloužilých louckých kanovníků Korber ještě připisuje člena této společnosti, svého přítele přírodopytce Šebíře Becka z Brna.

Petr Fiala

Genius sine spiritu

A window on the era of Emperor Josef II: the manuscript of Norbert Řehoř Korber on the closing of the monastery in Louka

The provost in Mikulov during the era of Josef II, the ex-Premonstratensian (as the post was called at the time) of the dissolved chapter in Louka, Řehoř Leopold Norbert Korber, was also the main founder of the library, which still exists, at the St. Václav chapter in Mikulov.

The inventory currently being conducted shows the broad horizons of Korber's intellect, but also skepticism toward his own pseudo-rational epoch of „genius without spirit“.

The article presents Korber's manuscript notes on the last years of the Louka and Zábřdovice chapters, bound into the second volume of one of the books on record – a monumental history of the Premonstratensian Order in Louka, which was founded at the beginning of the 18th century through cooperation between French publishers and the Premonstratensians in Louka.